
Více regulace, či rozhodování klienta?

Více regulace, či rozhodování klienta?

LIDOVÉ NOVINY

10.4.2012 Lidové noviny Strana 20 Akademie, autor: JIŘÍ MALÝ

Za nekvalitním vysokoškolským vzděláním stojí nárůst počtu soukromých škol, říkají mnozí. Jenže nikdo už nezmíní, že na ně odchází jen 14 procent z celkového počtu studentů v Česku.

Společnost nebo ekonomika založená na znalostech je ambiciózní vize obsažená v různých evropských a mezinárodních dokumentech. Její součástí je rovněž požadavek na zvyšování podílu vysokoškolsky vzdělaných lidí v populaci.

Také Česká republika kráčí na cestě ke znalostní společnosti. Otevřela stavidla na trhu terciárního vzdělávání a výsledkem bylo zdvojnásobení počtu vysokoškolských studentů v posledních deseti letech – z 200 tisíc na 400 tisíc. To umožnilo vyhovět zvýšené poptávce po vysokoškolském vzdělávání i požadavkům evropských a mezinárodních hodnocení.

Stinnou stránkou tohoto způsobu utváření ekonomiky založené na znalostech je upřednostnění kvantitativních kritérií před kvalitativními.

S růstem počtu vysokoškolských studentů postupně klesaly nároky u přijímacího řízení na vysoké školy. Zaměstnavatelé poukazují na snižující se kompetence absolventů vysokých škol.

Začal se proto hledat viník snižující se kvality vysokoškolského vzdělávání. A našel se mimo jiné v rychlém nárůstu počtu soukromých vysokých škol. Poukazuje se na to, že placení školného motivuje soukromé vysoké školy k tomu, aby přijímaly co nejvíce studentů a nechaly jich co nejvíce studium absolvovat, aby maximalizovaly příjem ze školného. Tato argumentace však zcela opomíjí skutečnost, že na soukromých vysokých školách studuje pouze 14 procent z celkového počtu vysokoškolských studentů v České republice.

Většina, 86 procent studentů, je přijata na veřejné vysoké školy. Veřejné vysoké školy tak absorbovaly tři čtvrtiny přírůstu studentů za poslední desetiletí. Veřejné vysoké školy totiž dostávají finanční příspěvky a dotace především podle počtu studentů, takže i ony mají zájem přijmout co nejvíce studentů a nechat jich co nejvíce studium dokončit. I ony jsou součástí problému.

Jak z této situace ven? Prozatím se jde cestou zpřísnění regulace na trhu terciárního vzdělávání. Vysoké školy musí k udělení a udržení akreditace vyhovovat sadě různých kritérií, namnoze bohužel jen kvantitativních či formálních, jako jsou počty docentů a profesorů, velikost pracovních úvazků pedagogů a podobně. Jak úzká je souvislost těchto kritérií s kvalitou výuky, není příliš jasná. Asi jako souvislost podílu vysokoškolsky vzdělaných lidí v populaci s úspěšností přechodu ke znalostní společnosti.

Dopady zpřísnění regulace na trhu terciárního vzdělávání přitom více pociťují soukromé vysoké školy, protože podobu regulace nejsilněji ovlivňuje dominantní účastník trhu – veřejné vysoké školy. Pod pláštěm zvyšování kvality výuky, kterou však přísnější regulace založená na kvantitativních či formálních kritériích přinést nemusí, se tak odehrává boj o další přerozdělení trhu terciárního vzdělávání mezi veřejnými a soukromými vysokými školami, navzdory tomu, že tržní podíl těch druhých je nízký a už nevrůstá.

Protože je to situace nedůstojná akademického prostředí, možná by bylo lepší poněkud povolit uzdu regulace, případně pozměnit její obsah a dát více prostoru rozhodování klientů – studentů. Snad jsou schopni sami posoudit,

kterou vysokou školu, ať již veřejnou, nebo soukromou, si vybrat, zvláště když se jim dostává také zpětné vazby od zaměstnavatelů, s absolventy jakých vysokých škol jsou spokojeni a s jakými nikoli. Je to sice delší cesta k selekci mezi lepšími a horšími vysokými školami, ale má potenciál poskytnout lepší výsledek. Současná podoba regulace se snaží něco rychle rozhodnout za klienta, ale i regulátoři jsou jen lidé. Ať proto nevodí studenty za ruku. Chceme přece jít ke společnosti založené na znalostech, nikoli ke společnosti nesamostatných, nemyslících nevzdělanců.

Pod pláštěm zvyšování kvality výuky se odehrává boj o další přerozdělení trhu mezi veřejnými a soukromými vysokými školami

O autorovi JIŘÍ MALÝ, NEWTON College Autor je ředitelem Institutu evropské integrace při NEWTON College. Reakce a připomínky k příspěvkům v rubrice HydePark posílejte na adresu akademie@lidovky.cz.